СВОБОДА

LIBERTY

Часопис для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ IX. | Олифантъ, Па. Четверъ 12-го Вересня 1901. | Число 37.

Переглядъ тыж-дневый.

Здавало ся, що страйкъ сталевый скôнчить ся. Робôтники зробили тростови предложене вôддати цѣлу справу до рѣшеня судови мировому, але тростъ вôдкинувъ се предложене, кажучи, що вôнъ немае що арбітрувати. Вмѣсто сего тростъ зробивъ робôтникамъ предложене, на котре знову тіи жь не згодились. Якъ все скôнчить ся, не знати, бо хотяй въ нооднокихъ мѣсцяхъ юнія сталевыхъ робôтникôвъ стала сильнѣйшою, то однакъ правдою есть, що деякй страйкеры вернули до роботы, хочь и въ маломъ числѣ. Тростъ обѣцявъ, що въ понедѣлокъ пустить въ рухъ всѣ фабрики въ Микиспортѣ, але се ему не удалось. 5.000 робôтникôвъ зôбралось коло фабрикъ и не пустили скебôвъ до роботы. Все то сталось безъ найменшого непорядку.

Конвенція майнерôвъ, що вôдбулась при кôнци минувшого мѣсяця въ Гейзелтонѣ, дала небувалу силу своимъ урядникамъ. Вôдъ теперь дистриктовй урядники будуть мати право выдавати приказъ страйкувати, а головный предсѣдатель зъ предсѣдателями окружными, мають право выкликати загальный страйкъ, если до 1. апрѣля слѣдуючого року компаністы не схочуть зъѣхатись зъ урядниками »юніи« на спôльну нараду и полагодити спôрныхъ пытань. Пôдчасъ конвенціи показалось, що деякй компаніи попросту кпять собѣ зъ робôтникôвъ и тыхъ приречень, якй они самй имъ дали. И певна рѣчь, що могутъ собѣ зъ нихъ кпити такъ довго, якъ довго робôтники будуть сторонити вôдъ політики, якъ се робить такожь майнерска юнія. Доказомъ того таки тая сама гейзелтоньска конвенція, пôдчасъ котрои оденъ делеґатъ внѣсъ, щобы пенсилвенійскому соймови ухвалити нагану за те, що не хотѣвъ ухвалити правъ корыстныхъ для робôтникôвъ, а внесеня сего не принято!

Конституційна конвенвенція на Кубѣ все ще не скôнчила своихъ нарадъ. Цѣла еѣ робота иде дуже поволи, а въ виду сего и выцофане американьскихъ войскъ вôдсуваесь все дальше и дальше. За се на поли просвѣтнôмъ и санітарнôмъ видно значный поступъ. Столиця Кубы Гавана стала здоровшимъ мѣстомъ якъ Ню Йоркъ, Вашинґтонъ або Питсбурґъ, а то завдяки усильнымъ стараням уряду здоровля. Коли въ 1897 р. було въ однôмъ мѣсяцю клію 168 смертей зъ причины жовтои пропасницѣ, то сего року було ихъ вже лишь 4. Не менше взросло число школъ.

До 1897 р. майже не було школъ публичныхъ на Кубѣ. Нынѣ есть ихъ 3500, а въ нихъ 172 тысячь школярôвъ.

На Филипинахъ такожь справа школьництва значно полѣпшилась. Зъ Сполуч. Державъ выслано туда недавно 718 учителѣвъ и учительокъ и число школярôвъ росте дуже скоро. Але духъ революційный ще не зовсѣмъ притихъ. Недавно американьскй вояки сточили двѣ битвы зъ поважнымъ числомъ Филипинцѣвъ: одну на островѣ Самаръ, другу на островѣ Лузонъ, а конґресменъ Голъ зъ Айовы, що вернувъ зъ Филипинъ каже, що Американцѣ мусять держати тамъ 40 тысячь воякôвъ еще черезъ пару рокôвъ. Такъ само ненависть противъ монахôвъ показуесь тамъ чимъ разъ частѣйше. Въ деякихъ мѣсцяхъ люде выбили ихъ и обкидали камѣнемъ, та домагають ся цѣлковитого ихъ выгнаня зъ островôвъ. Того самого домагае ся такожь партія филипиньскихъ націоналістôвъ, котрои представителѣ вручили ґовернерови Тафтови свою проґраму, въ котрôй жадають повнои автономіи, а коли прійде на се слушный часъ, независимости пôдъ протекціею Спол. Державъ.

Франція и Турція не погодились ще, а противно зôрвали мѣжь собою всякй дипльоматичнй зносины. Франція жадае заплаченя якоись старои претенсіи въ сумѣ пôвтретя міліона долярôвъ — мѣжь тымъ, якъ султанъ не хоче сеи цѣлои сумы заплатити, але менше. Помимо сего однакъ до вôйны правдоподôбно не прійде.

Зъ Хинъ приходять недобрй вѣсти, хочь и непевнй. Однй пишуть, що Хинцѣ убили кôлькохъ Христіянъ, другй, що Москалѣ убили 200 спокôйныхъ Хинцѣвъ, взявши ихъ черезъ помылку за розбишакъ, третй пишуть, що 500 Бажукамъ вôдобрали Москалѣ жите. Зъ всего видно, що на границѣ Кореѣ, где Москалѣ мають 20 тысячь войска, нема ще спокою. Рôвно-жь зъ другихъ сторôнъ краю вадходять вѣсти про несупокои, вôдгрожуване ся чужинцямъ и т. и. Въ хвили, коли се пишемо, правдоподôбно протоколъ нарадъ повномочникôвъ хиньскихъ и союзныхъ зôставъ пôдписаный и цѣсарь поверне невдовзѣ до столицѣ. Братъ цѣсаря принцъ Чунъ, що поѣхавъ перепрошувати нѣмецкого цѣсаря за смерть его міністра — находить ся въ Берлинѣ. Въ полудневыхъ провінціяхъ хиньскихъ бѣсить ся чума. Деякй села и мѣсточка цѣлкомъ опустѣли, бо люде зô страху геть поутѣкали.

Найвѣрнѣйшій опись сегорôчныхъ выборôвъ до галицкого сойму принесло оногдѣшне »Дѣло«. Пише оно такъ: »Першимъ явищемъ, що середъ выборчои акціи ярко высувае ся на передный плянъ — то урядовй надужитя. Якъ довга и широка Галичина, пущено цѣлый апаратъ выборчихъ штучокъ въ рухъ, абы тôлько не допустити до выбору правдивыхъ репрезентантôвъ опініи народу.

Другою ґенеральною выборчою штучкою, що мае на цѣли фальзифікацію народнои волѣ, е переводжене выборôвъ на основѣ конскрипціи зъ 1890 р., хоть выборчій законъ въ постановѣ о числѣ выборцѣвъ выразно говорить о послѣднôй переписи людности. Сею штучкою скривджено каждый повѣтъ на кôльканайцять або кôлькадесять выборцѣвъ. Крôмъ того примѣнено ще одну нову штучку, а то обкроюване числа выборцѣвъ понизше давнѣйшого стану въ тыхъ громадахъ, де певна побѣда по сторонѣ народу. Все се, велика пôдмога для польско-шляхоцкои кліки и »комітету для выборчихъ розбоѣвъ«. Зъ другои стороны, мѣжь самыми боевыми рускими силами, найбôльше киринять москвофілы. Выборы зачали ся пôдъ окликомъ спôльного дѣланя двохъ головныхъ рускихъ орґанізацій: нашои и москвофільскои, а порозумѣне центральныхъ зарядôвъ у Львовѣ, мало дати напрямъ акціи по повѣтахъ. Та мы мусимо тутъ сконстантувати фактъ, що москвофілы заключеного компромісу на цѣлôй лініи не додержали. Мусимо сконстантувати, що они вытягаючи зъ одного боку руку до згоды, другою старають ся киринити всѣмъ »возможнымъ«. Мы мусимо зъ натискомъ пôднести, що они вмѣсто вôдповѣди на наше льояльне поведене — якъ се яло ся союзникамъ — рôвною льояльностію, вôдповѣли зрадливою хитростію и пôдступными атаками. Коли мы й не думаемо опонувати ихъ кандидатамъ, якъ о. Давидякови и Королеви, то москвофілы супротивъ каждого нашого кандидата поступають просто обурюючо. Якъ за ударомъ чародѣйнои палички выросли наче грибы по дощи — москвофільскй кандидаты всюды, де тôлько стае нашъ чоловѣкъ«. — Такими красками малюе »Дѣло« т. галицкй выборы. Найчорнѣйшій уступъ сего малюнку, то дѣла москвофілôвъ, котрй очевидно нарокомъ шкодять народнôй справѣ; свѣдомо помагають нашимъ ворогамъ. Всюды, де они розобють голосы, побѣдить шляхотскій кандидатъ, а се обурюе каждого честного Русина.

Надôйшла чутка, що въ день выборôвъ (5-го с. м.) выбрано 15 рускихъ пословъ, але ся вѣсть ще доси не потверджена.

Єзуиты выгнанй зъ Франціи и постоянно вытисканй зъ Портуґаліи, не мають нѣгде пристановища. Найрадше пригорнуло бъ ихъ ишпаньске правительство, але тамъ не затихли ще противъ-езуитскй заворушеня; бельґійске правительство боить ся ихъ и всѣма силами здержуе ихъ наплывъ, а въ Швеціи, Анґліи и Росіи нема для нихъ найменшихъ выглядôвъ. Одна лишь Австрія дуже слабо боронить ся противъ ихъ напору. Австрійскій пануючій дôмъ (династія) показавъ навить явно, що хоче бути ихъ покровителемъ и ту — здае ся — они осядуть. Нещаснôй Австріи прибуде въ наслѣдокъ сего ще одно добро — рôй езуитôвъ, котрй еѣ народамъ ще бôльше лиха заподѣють.

Заповѣджена стрѣча російского царя зъ анґлійскимъ королемъ не вôдбуде ся. На поли політики сихъ двохъ державъ повѣявъ иншій вѣтеръ и король Едвердъ рѣшивъ ся сидѣти дома. Зъ того ворожать, що царь напевно вмѣшае ся въ полуднево африканьску вôйну, тай въ спôлцѣ зъ Франціею, положать еѣ конець.

Въ пол. Африцѣ знову зведено сего тыждня кôлька кровавыхъ битвъ. Найбôльшій зъ нихъ мали мѣсце пôдъ Пітерсбурґъ, Кімберлей и коло Ватервалъ. Въ першôй битвѣ (якъ твердить Кіченеръ) побѣдили Анґлійцѣ, въ наслѣдокъ чого 112 Бурôвъ пôддало ся, 46 було раненыхъ а 12 погибло. Анґлійцѣ потеряли тодѣ лишь 18 людей въ забитыхъ и раненыхъ. Въ двохъ другихъ мѣсцевостяхъ устроили Буры атакъ на желѣзничй поѣзды и ту вже Анґлійцѣ зовсѣмъ не мають чимъ похвалити ся. Въ обохъ сихъ случаяхъ забили, ранили и полонили имъ Буры до 80 воякôвъ, мѣжь якими було кôлька вызшихъ офіцирôвъ, а оба поѣзды були обрабованй и знищенй. Кромѣ сего удало ся Бурамъ забрати въ Наталю кôлька тысячь штукъ худобы, а въ кольоніи Кейпъ полонити два анґл. вôдряды и заняти дуже важнй позиціи. Всѣхъ полоненыхъ Буры задержали сего тыждня, щобы мати запоруку на случай нового варварства Кіченера по 15-ôмъ сентембрѣ с. р.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Вересень.		
12	Ч.	Александра
13	П.	† Полож пояса Богор.
14	С.	† Нач. инд., Симеона
15	Н.	15. Маманта, Өеодота
16	П.	Апеима, Өеокт.
17	В.	Мойсея прор
18	С.	Захарія. Елисаветы

— **Померша** мати нѣмецкого цѣсаря лишила майна на 11 міліонôвъ марокъ.

— **Нафтою** зачинають палити на декотрыхъ американьскихъ тренахъ. Недавно компанія колѣева, що звесь Santa Fe зробила контрактъ зъ одною нафтовою компаніею, що закупить вôдъ неи 9 міліонôвъ бочокъ нафты въ протягу одного року. Єсли и другй колѣйовй компаніи станутъ уживати нафты до опалюваня машинъ, то се дасть ся сильно вôдчути и нашимъ рускимъ майнерамъ, бо робота пôйде слабше задля браку ордерôвъ на угле.

— **Американьскій** робôтникъ достае два а неразъ три разы бôльшу платню якъ робôтникъ европейскій за тую саму роботу. Такъ выходило бъ зъ справозданя комісара працѣ C. D. Wright-а. Жены достають въ Спол. Державахъ три четвертыхъ частей платнѣ хлопôвъ, мѣжь тымъ якъ въ Европѣ достають они неразъ заледво трету частку того що хлопы, хотяй роблять ту саму роботу.

— **Осетъ** мѣшають зъ шовкомъ и выробляють зъ него дуже сильнй ткани. Рôвно-жь уживають его до выпиханя подушокъ и т. п. Велику силу осету привозять рôкъ-рôчно до Сполученыхъ Державъ въ 200—300 фунтовыхъ пачкахъ. Кажуть, що наслѣдки сего привозу зле вôдбивають ся на тыхъ, що управляють бавовну.

— **Вôсна** пануе въ Филаделфіи. Урядъ здоровля выдавъ розказъ, щобы всѣ люде, що не були щѣпленй за послѣдныхъ 7 лѣтъ дали щѣпитась.

— **Рыбаки** — Петро Захаръ и Франко Майданъ въ угорскôмъ селѣ Торноца, нітраньского ком., выбрали ся оногды до рѣки Вагу ловити, а радше забивати динамітомъ рыбу. Кинули до воды два патроны и зъ утѣхою зобачили, якъ оденъ експльодувавъ, а вода покрыла ся множествомъ неживои рыбы. Другій набôй не хотѣвъ выстрѣлити и рыбаки въ надѣи, що вôнъ зовсѣмъ не выстрѣлить, сѣли на човенъ тай поплыли збирати забиту рыбу. Та заледво вôдплыли вôдъ берега, другій набôй експльодувавъ пôдъ ними и вразъ изъ човномъ, выкинувъ ихъ высоко въ воздухъ. Покалѣченыхъ и безъображеныхъ трупôвъ нещасныхъ рыбакôвъ найшли опôсля надъ берегомъ рѣки.

— **Бувшого** турецкого міністра и ґубернатора Креты — Дориса засуджено въ Царгородѣ на кару смерти за се, що написавъ и опубликувавъ книжку пôдъ заголовкомъ: »Приватне жите султана«. На щасте Дорисъ мешкае собѣ въ Парижи и смѣе ся зъ засуду.

— **Пôсля** слôвъ одной хиньскои ґазеты число Хинцѣвъ выносить теперь 383 міліонôвъ душъ.

— **Зъударене** поѣздôвъ на желѣзници Great Northern коло Kalispell, Mont. привело до утраты житя 30 осôбъ. Се нещасте стало ся въ слѣдуючій спосôбъ: Пôдъ высоку гору за мѣсточкомъ Nyach, Mont. летѣвъ цѣлою силою пары тягаровый поѣздъ. Въ тôмъ вôдъ него вôдорвало ся кôлька тяжкихъ ваґонôвъ и зъ великимъ розгономъ ударили о надъѣзджаючій пôдъ гору особовый поѣздъ. Машина и два передни возы були розбитй въ однôй хвили, 30 людей упало трупомъ немовь тй мухи, а и раненыхъ е немало.

— **Буфальовска** поліція арештувала въ готелю Лакована голяра Лейтона за многоженьство. Мавъ сей голяръ таку парубоцку привичку, що въ яку лишь околицю заѣхавъ, такъ заразъ женивъ ся. Въ сей спосôбъ начислили ему 12 слюбныхъ жѣнокъ, — бôльше, якъ въ неодного Турка...

— **Готельничого** Ф. Дж. Дуру зъ Мт. Вернонъ. Н. Й. застрѣлили незвѣстнй злочинцѣ въ лѣсѣ недалеко Йонкерсъ, Н. Й., щобы вôдобрати вôдъ него 300 долярôвъ, котрй мавъ при собѣ. Поліція слѣдить за убійниками.

— **Розбишаки** въ мѣстѣ Кайндъ, Міч. напали на тамошный банкъ и щобы дôстати ся до грошей, знищили динамітомъ не лишь касу, але й цѣлый банковый будынокъ. Однакъ на велику свою гризоту, найшли тамъ лишь 100 долярôвъ. Ипотеки, облиґаціи и пр. цѣннй паперы знищила ексльозія.

— **Урядники** желѣзницѣ Pittsburg, Johnstown, Ebensburg & Eastern застрайкували всѣ що до одного, въ наслѣдокъ чого рухъ поѣздôвъ задержано въ однôмъ дни. Причиною страйку е се, що компанія — встыдъ сказати — вже кôлька мѣсяцѣвъ не выплачуе урядникамъ пенсіи.

— **Грôзный** пожаръ пôдчасъ великои бурѣ навѣстивъ м. м. село Ваврищово липтовского комітату на Угорщинѣ. Згорѣло 80 домôвъ, 40 стодôлъ наповненыхъ збôжемъ, кôльканайцять штукъ худобы и трое людей.

— **Школа** и 17 загородъ селяньскихъ згорѣли въ Клещѣвнôй рогатиньского повѣта (Галичина). Шкода въ сумѣ 30.000 коронъ була лишь въ части обезпечена.

— **Мыши** въ дуже великôмъ числѣ появили ся въ сянôцкôмъ повѣтѣ (Галичина) и въ декотрыхъ громадахъ, якъ Заршинъ, Восько, Яцьмиръ, Бзянка и Мѣльча, роблять безлѣчь шкоды. Люде найбôльше побоюють ся о озимй засѣвы.

— **Пôдземный** телефонъ, якого довжина выносить 16,500 анґ. миль, пущено въ рухъ въ Ґлезґовѣ (Шкоція).

— **Снѣгъ** зъ дощемъ падавъ минувшого четверга въ Alpine Pass. Colo. Вôдъ давныхъ давенъ тамошнй мешканцѣ не запамятали, щобы о сѣй порѣ падавъ снѣгъ.

— **60 лѣтъ** тому назадъ, заледво 150.000 дѣтей ходило до школы въ Индіяхъ. Нынѣ ходить ихъ 4 міліоны.

— **Раки** зачали годувати Американцѣ на велику скалю вздовжь всхôдного побережа стейту Мерілендъ. Кажуть, що промыслъ сей оплачуесь имъ дуже добре.

Чи можна позволити кому бути хорымъ?

Карыгôдну легкомысльнôсть сповняе противъ себе самого каждый, хто въ слабости не уживае досвѣдченого и успѣшного лѣку, якимъ есть напримѣръ на долегливости жолудка та другихъ орґанôвъ травленя и ихъ наслѣдки, славный вôдъ многихъ лѣтъ Тринера Америк. »Еликсиръ Гôркого Вина. Сей смачный напитокъ е пріемный помимо свого имени, направляе травлене, чистить кровь, спроваджуе твердый и здоровый сонъ, вôдсвѣжуе и скрѣпляе такъ тѣло якъ и умъ — словомъ е неоцѣненымъ добродѣйствомъ въ часѣ сеи погоды! Навѣть дѣти люблять его пити, а для деликатныхъ осôбъ вôнъ есть сильнымъ покрѣпителемъ и певною охороною передъ рôжными слабостями, повстаючимъ зъ невôдповѣдної поживы и лихои погоды. Купи фляшку Тринерового правдивого Гôркого Вина на пробу въ аптицѣ або пиши по цѣнникъ до одинокого фабриканта сего дѣйстного лѣчничого вина, котрымъ есть Jos. Triner, 799 So. Ashland Ave., Chicago, Ill., и нѣхто другій. Сотки поручаючихъ писемъ суть найвымовнѣйшимъ доказомъ его чесноты.

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday by the Svoboda Publ. Co., 111 Lackawanna Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода"

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ »Р. Н. Союза«, выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на рôкъ	$2.00
„ „ „ пôвъ року	1.00
„ „ „ чверть року	50
„ „ „ оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рôкъ	$2.00

Оплачувати ґазету треба всегда зъ горы (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA"
111 Lackawanna Str.,
OLYPHANT, PA.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру дôстанете вôдъ почтаря або аґента на експресовôмъ офісѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнѝ грошей дôстати.

БЕЗЪИМЕННЫХЪ ДОПИСЕЙ НЕ ПРИНИМАЄМО.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Черезъ нашу редакцію можна замовляти и пересылати грошѣ для всѣхъ старокраєвыхъ рускихъ ґазетъ и другихъ выдавництвъ.

McKinley пострѣляный.

Въ пятницю, 6-го септембра о 4-ôй. пополудни, Полякъ Леонъ Чолґошь, анархістъ, стрѣливъ въ президента два разы, коли тойже въ будынку »Святыня музыки« (на выставѣ въ Buffalo) подававъ людямъ руки. Одна куля трафила президента въ груди и лѣкарѣ еѣ сейчасъ выняли, друга куля трафила въ жолудокъ и остае въ тѣлѣ позаякъ докторы не годнѝ були еѣ знайти. Хотяй ся друга рана небеспечна, то однакъ есть надѣя, що президентъ буде жити. Станъ его здоровля полѣпшаесь кождои хвилѣ, хотяй всякѝ комплікаціи, що могуть спровадити смерть — не суть выключенѝ.

Въ виду сего, що новѣйшими часами кôлькохъ вызначныхъ людей мѣжъ ними французкій президентъ Карно, австрійска цѣсарева Елисавета и италійскій король Гумбертъ втратили жите зъ рукъ анархістôвъ, деякѝ часописи представляють анархістôвъ якъ кровожадныхъ звѣрôвъ, гадôвъ, и радять ихъ нищити всѣлякими способами — убивати. Але чи се розумно, чи справедливо — морально? Здае ся, що нѣ.

Анархисты се люде, котрѝ не хочуть слухати жадныхъ правъ, кромѣ правъ природы, не узнають жадной старшины свѣтской нѣ духовнои, жадають цѣлковитои свободы и рôвности для всѣхъ людей. Жадають они хлѣба для всѣхъ людей, науки для всѣхъ, працѣ для всѣхъ, а такъ само для всѣхъ независимости и справедливости. Хочуть, щобы кождый чоловѣкъ мôгъ такъ довго робити що хоче, якъ довго не вступае въ чужѝ права, не кривдить другого. Щобъ вôдносины чоловѣка до чоловѣка полягали на вôльнôй умовѣ, котру кождои хвилѣ можна змѣнити.

Розумѣе ся, що тѝ ихъ думки не могуть здѣйснитись при теперѣшныхъ порядкахъ на свѣтѣ и тому то они уважають одинокимъ средствомъ до здѣйсненя своихъ думокъ знищене теперѣшного ладу.

Анархисты дѣлять ся на теоритичныхъ и активныхъ. Першѝ зъ нихъ хотяй и держать ся сихъ думокъ, однакъ не уживають насилія до ихъ переведеня. До нихъ належать славнѝ літераты и ученѝ якъ Москаль Крапоткинъ и Французъ Reclus*). Активнѝ анархисты переводять свои гадки въ дѣло убиваючи пануючѝ особы, нищачи рядовѝ будынки и т. д.

Єсли схочемо справедливо дивитись на анархистôвъ, то мусимо признати, що они не роблять нѣчо такого, чого бы не робили деякѝ другѝ люде, зъ тою тôлько рôжницею, що анархісты роблять щось зъ переконаня, а другѝ люде роблять те саме »зъ обовязку або уряду«. Кождый признае въ теоріи, що убійство є рѣчь недобра, зла. А однакъ, коли анархистъ убе одного чоловѣка (хочь бы и цѣсаря або президента то все жь таки лишь чоловѣка), то цѣлый свѣтъ кричить, але коли цѣсаръ або якій урядникъ каже убивати не одного, але тысяяѣ людей (якъ се дѣялось и дѣесь въ Хинахъ, въ полудневôй Африцѣ, або на Филипинахъ, тай всюды пôдчасъ вôйны, або страйкôвъ, примѣромъ въ Lattimer, Pa.) — то тогды нѣхто не кричить, що се зле, а противно неразъ такихъ президентôвъ, цѣсарôвъ або урядникôвъ еще выхваляють, памятники имъ ставлять!

Зъ сего видно, що бôльшôсть людей мае двояку мѣрку справедливости: одну для людей звычайныхъ, бѣдныхъ, другу для людей »высоко-поставленыхъ«, людей, що мають силу. А такъ не повинно бути. Богъ есть оденъ и правда лишь одна. Єсли убійство є зломъ, то треба его всегда уважати за зло, безъ взгляду на се чи чоловѣка убивае цѣсаръ, урядникъ, або воякъ — чи вояка, урядника або президента убивае бѣдный чоловѣкъ, або анархістъ.

Зъ сего видно що, активнѝ анархісты не роблять нѣчого иншого, якъ тôлько слабо наслѣдують дѣла »сильныхъ того свѣта«.

?

*) До теоритичныхъ анархістôвъ можна зачислити также Духоборôвъ, що не узнають жадной зверхности кромѣ божои.

Практична школа.

(Уривок після R. Blatchford-а.)

Задачею мислячого чоловіка есть розібрати: що кождий може дати суспільности і найти спосіб, в який кождий може для суспільности і для себе ділати. Нім нам розвязати се питане, мусимо добре пізнати край і народ. Нам треба пізнати їх здібности, значить, що можемо видобути з краю і що ми самі можемо зробити. В сім питаню велика ріжниця між т. зв. практичною школою Маншестрівскою (місто в Анґлиї) а нами, позаяк ми припускаемо, що край може далеко більше видати, ніж ми потребуем, і що нарід міг би бути далеко щасливішим, здоровшим, богатшим і ліпшим, як нині е.

Школа Маншестрівска каже нам вірити, що край есть за бідний, щоби нас вижививити, а нарід есть за фалшивий і дурний, щоби міг провадити чисте, розумне і честне жите. Але се противить ся фактам. Попробую сейчас показати на фактах, що я прав. Думаю, що ти практичний чоловік, маєш розум і суд! Протое ти скорше волиш робити щось приятнїйшого, як не приятне. Волїєш мати занятє здорове і приятне, як не здорове і неприятне. Волївбись жити в місци здоровім і приятнім, як противно. Волївбись робити на день чотири години, як двайнайцять. Радше хотївбись робити те, що хочеш і мати те, що хочеш, як робити те, що не хочеш і ніколи не мати точо, чого тобі треба. Живеш в Олдгем (місто фабричне в Анґлиї) і еси ткачем. Як бим ся тебе спитав: чого там живеш і чому працюєш в фабриці — відповіш: аби жити. Думаю однак, що згодиш ся зі мню в трох пунктах: Перше, що місце фабричне не есть до житя приемне; друге, що фабрика не добре місце до роботи і трете, що ти не маєш такого житя, якбись хотів. Робиш богато такого, чого бись радше не хотів робити; есть богато таких річей, що бись хотів мати, а не маєш.

Припустїм, як бисьмо по пробували розглянутись чого би нам треба було і в який би спосіб се дістати дорогою найліпшою і найлекшою. Думаю, що до тепер уважав ти мене за чоловіка практичного і вірного. Певно, що богато з вас читало Робінзона Крузо. Знаете, що він був викинений на остров і сам за себе мусів журитись. Управляв кукурудзу, освоїв кози, збудовав дім, зробив собі начине з глини, одежу з скіри, човно і другі потрібні річи. Наколиб він був сів робити капи до накриваня постелі та вахлярі з пер заким придбав поживи та місце, де би жив, сказавбись що був дурак і що лише час змарнував. Але як-же бись назвав его, если би вмирав з голоду і державсь лише одного, роблячи тільки капи на ліжка та вахлярі з пер для других, для тих, котрі ліниві до роботи?

Те саме імя, яким би ти его не назвав, належить ся і тобі, бо і ти лише час марнуєш і спосібність собі помочи, а помагаєш лінивцям та продукуєш саме пусте. Яка-ж наша задача житя? Що ж нам найліпше робити для краю тай для нашого власного житя? Чого нам треба, щоби забеспечити веселе, здорове і цінне жите наше?

Наші потреби треба нам розділити на дві галузи: 1) духові і 2) фізичні потреби. Значить ся на потреби для духа і для тіла.

В сім питаню я теж ріжню ся від поглядів Маншестрівскої школи, котру самохвальці учені представляють; моїм ідеалом, есть здорове тіло і черства мисль. Моя гадка есть, що кождий з нас повинен бути умірковавним і поединчим о скілько лиш можна в уживаню тілесних потреб, щоби мати як найбільше часу на уживане приятностей ублагороднаючих нашого духа.

Але школа Маншестрівска дивить ся на усі питаня социяльні та промислові з пункту підходячого більше до звірячого пониманя житя. Она не признае, що ти такожь думаєшь. У них лиш одно питане на гадці: маєшь хліб та сир, буд за се вдячний! Манштестрівска школа каже, що она практична і усе покликуесь на факти. Я-ж сказав, що респектую факти. Але я хочу їх усі мати, а не кілька. Наколи мушу видати осуд, треба цілу справу переглянути.

Припустім, як би огородник представляв собі, що цьвіти потребують землї і навозу та засадив би їх до сонця, а бросквині посадив би в тїни свого огорода. Чи був би він практичним чоловіком? Розумієш, що думаю. Земля — се факт, навіз, се теж факт, але спосіб цілої управи, се також факт, отже тут входять ще сонце і дощ яко факти.

Обернім се до чоловіка. Скажи, чи тілько оден апетит є фактом натури людскої? Чи чоловік нічого більше не потребує, як поживи, хати та одежі? Се правда, що хліб, мясо, плата, спане, се факти, але се не одинокі факти житеві. Чоловік мае виображеня, склонности зарівно як і апетит. Зволь вислухати всі доводи. Послухай, придивись, запамятай, порадь ся самого себе і слухай рад і досвідчень найліпших і найрозумнійших людей, які жили і пізнай сам, що пшениця, бавовна, варстат ткацкий, плуг, солонина, коц, голод, жажда, горячо і холод, се також факти, та не тілько они самі, але иемо їх ще далеко більше. Любов, се факт, надія — факт, відпочинок і сміх, музика і знаня, се також факти. Все те треба нам добре памятати і з тим раховати ся, заким як сьлід зможемо розвязати питане, в який спосіб найліпше міг би народ уложитись, щоби бути для себе і для краю найліпшим, найпожиточнійшим.

Жите, котре полягае на їдженю, питю та спаню і праци — се не людске жите, се жите звіряче. Таке жите не мож назвати житем. Як ми маєм прожити наші дни і не чи мов у вязниці, без перестанку тяжко працюючи і не мати не достатки житеві, то сьлід би сейчас сей ланцух нашої тяжкої неволі зломити і вмерти.

(Конець буде).

Що робить наука?

Було разъ двохъ пріятелѣвъ, що любили читати книжки та ґазеты, а вже оденъ зъ нихъ непомѣрно закохавъ ся въ розличного рода образахъ такъ, що его хата представляла маленьку ґалерію образôвъ. Одного вечера, коли оба пріятелѣ бесѣдували про те, чимъ люде суть просвѣченѝ та якимъ способомъ можна пôзнати, котрый чоловѣкъ просвѣченѣйшій та чуткѣйшій другого, той що мавъ образы, сказавъ, що на образахъ можна переконати ся про те наглядно. Въ хатѣ було три образы, що представляли Исуса Христа, але всѣ тѝ три образы не однаково були вартнѝ, а тымъ самымъ не однаково намальованѝ, або иншими словами: тіи, що малювали тѝ образы, кождый пôсля своеи интеліґенціи влявъ у тѝ образы частину своеи душѣ т. е. свого розуму, свого чутя, отъ якъ звычайно, якъ майстеръ тямучій, то и складнѣйше у него выходить робота.

Оба пріятелѣ прикликали до тои комнаты, де були образы, трохъ людей: одного простого собѣ неука, що не знавъ нѣчо про свѣтъ божій, другого такого, що дещо вже полизавъ зъ книжокъ та бачивъ трохи якъ оно у свѣтѣ, а третого чоловѣка досыть вже вчитаного въ порядныхъ книжкахъ. Тогдѣ спытали тыхъ трохъ людей, котрый образъ Христа подобавъ ся имъ найлучше. Неукъ сейчасъ показавъ на богомаза, що не вартный бувъ 5 центôвъ, а змальованый на червоно, отъ такъ собѣ, абы бувъ образъ; другій просвѣченѣйшій вказавъ на краснѣ змальованый, а третый на ще краснѣйшій.

А чому оно такъ? Рѣчь ясна. Для такого, що не чувъ, або не розумѣе музики и катаринка музика. Треба знати, що наука просвѣчуе и робить чуткимъ не тôлько нашъ розумъ, але и нашъ слухъ, нашъ взôръ, взагалѣ всѣ нашѝ змыслы.

Дописи.

Зъ Preston, Pa.

Якъ нашѝ люде святкують недѣлю?

Розумѣе ся, що не такъ якъ бы повиннѝ по христіяньски святкувати, а се длятого, бо они еще въ суботу возьмуть собѣ пива и виски, щобы въ недѣлю мали коло чого посидѣти та при чôмъ балакати. А балакають ось про таке: скôлько ихъ товаришѣ пейди взяли, скôлько Иванъ, скôлько Яцко; скôлько вчера по пейдѣ въ салунѣ склянокъ пива выпили а скôлько днесь выпють; котрѝ ордерували тое пиво, а котрѝ еще мають ордерувати; котрый вчера прійшовъ зъ салуну до дому тверезый а котрый пяный; котрый изъ нихъ переночувавъ на жидôвскôмъ смѣтю, бо не мôгъ пяный трафити до дому, и т. и. Отъ таке дѣе ся на нашôмъ плейзѣ Preston, коло McKees Rock, Pa

Чи жь то не соромъ, чи то не встыдъ Русинамъ таке въ недѣлю творити? Отже коли они такъ напивали ся, переходивъ коло нихъ якійсь ихъ давный товаришь, що ишовъ до церкви, але зближаючись до нихъ, сказавъ: — Слава Богу, Исусу Христу! — Слава во вѣки — вôдповѣвъ оденъ изъ нихъ. — А где такъ идешь Стефане? — запытавъ Максимъ. — Та иду до церкви; днесь недѣля, треба пôйти помолитись Богу. А може буду мôгъ тамъ бачити ся и зô своими знакомыми, если будуть въ церкви, бо уже давномъ ся зъ ними не бачивъ. — Дурный ты Стефане! — каже Василь. Що тобѣ изъ нихъ? Они, чи будуть въ церкви чи нѣ, а ты грошѣ стратишь на кару, а закимъ до церкви зайдешь, то ся спотишь, бо теперь горячо, и змучишь ся. А якъ высядешь зъ кары, то знов треба ити порядный кусень, а въ церкви также треба дати, бо якось встыдъ, якъ бысь не давъ нѣчого. А по друге, та що тобѣ тамъ изъ тои науки прійде, що священникъ говорить? Вôнъ на то священникъ, щобы голосивъ, а намъ не конечно его слухати. Ось сѣдай коло насъ, мы тя потрахтуемо своею вискою та пивомъ и при тôмъ красно забавимъ ся. Якъ сказавъ Василь, такъ его Стефанъ послухавъ. Усѣвъ собѣ коло нихъ, они его почастували тай забавляли ся дальше по своѣй модѣ и привычцѣ, ажь доки не взяли ся за чуприны до бійки зъ ножами, такъ що потôмъ оденъ тримавъ ся за руку, що ему его товаришь пробивъ, другій за уста, бо зуба не мавъ, третый за нôсъ, бо мавъ перебитый, четвертый за голову, бо мавъ розбиту. И чи добре зробивъ Василь, що Стефана приговоривъ до себе? Нѣ, бо коли бъ они були пошли до церкви, то певно, що таке бы ся не стало. Усѣ бы они були тверези и здоровѝ, але той зрадникъ Василь самъ не пôшовъ до церкви и другихъ еще стримавъ при собѣ, говорячи, не йди до церкви, бо грошѣ стратишь на кару и въ церкви также. Такъ нашѝ люде роблять! Скорше дадуть жидови-нехристови пять долярѣвъ, якъ въ церкви одного цента. А такъ не повинно бути. Мы повиннѝ радо давати жертвы по своѣй можности на нашѝ церкви, щобы намъ и другѝ люде завидѣли, що мы дбаемо про себе.

Такъ роблять другѝ народы и черезъ те они сильнѝ и кождый ихъ шануе. Неразъ можна подыбати Нѣмця, що не ходить зовсѣмъ до церкви, бо не мае часу, або не хоче ходити, але на свою нѣмецку церкву платить, пôдтримуе еѣ, бо черезъ то пôдтримуе силу и славу нѣмецкого имени тутъ на чужинѣ. Але Русинъ волить пôдтримати силу и славу жидôвского або другого чужого имени, а не свого, руского.

Такъ дѣе ся особливо у насъ. Люде еще въ суботу ордерують собѣ виску та пиво, щобы мали въ недѣлю що пити, при чôмъ посидѣти, бо до церкви имъ не спѣшно, они лѣнивѝ тамъ ити, але пити, то ихъ жите. Въ церкви цента дати шкода, а жидови дадуть и бôльше, ще го и въ руку поцѣлують, бо вôнъ имъ дасть що схотять. Тѝ, що мають готовый напитокъ на недѣлю, встають дуже рано, хотяй пôзно лягають, бо где жь такій чоловѣкъ може спати якъ ему пахне горѣвка? Вôнъ не може. Въ суботу крики, гуки, спѣвъ. Однѝ на гармоніяхъ, другѝ на скрипкахъ, такъ що не можь другому чоловѣкови и заснути, такъ веселять ся. А въ недѣлю якъ не мають уже що пити, то довго спять, а повстають, то бють ся длятого, що не мають що пити, бо всѣхъ такъ до того тягне якъ голодного пса до стерва. Отже така недѣля вôдбуваe ся у нашихъ людей; безъ бійки не обôйде ся. Крестины такъ само нѣ, а обходять ихъ дуже торжественно. Свята такъ не обходять, бо коли свято, то идуть робити, а якъ крестины где суть, то звôдтамъ нѣхто не иде до роботы — святкують торжественно, два-три тыжднѣ. Весѣля уже коротше ся обходять, але такъ нема, щобы ся не били.

Въ недѣлю священникъ въ церкви спѣвае: »Єлицы оглашеннѝ изыйдѣте« — оглашенныхъ нѣтъ; »Єлицы вѣрнѝ паки и паки миромъ Господу помолимъ ся« — такожь ихъ нѣтъ, бо при бочцѣ зъ пивомъ и флящцѣ зъ вискою вѣрнѝ сидять, отже не мають часу ити до церкви, тутъ имъ лѣпше.

О народе, народе застанови ся надъ собою, пôзнай свôй блудъ, выкинь изъ себе его, шануй самъ себе, бо если ты самъ себе не пошануешь, то тебе и другѝ люде не пошанують. Встыдай ся тыхъ налогôвъ, до котрыхъ такъ ужесь привыкъ и тыхъ привычокъ, до котрыхъ такъ єсь призвычаеный, выкинь ихъ изъ себе, нехай ся другѝ народы изъ тебе не смѣють, що ты темный и пôдлый народъ на свѣтѣ. Не гадай собѣ, що тебе ся уже Господь вôдрѣкъ и церковъ такъ якъ ты ся ихъ вôдрѣкаешь и поправитись еще не пôзно.

Павло Прешлякъ.

Зъ Gimli, Man., Canada.

Журба канадийских руских фармерів.

Не восточний, но западний вітер повівае, зажурились Канадийцї, що щастя не мае. Не журіть ся Канадийцї, що щастя не маєм, Бог нам з неба допоможе, що ми ще придбаем. А ми рускі Канадийцї, хто нам винен тому, землю добру розібрали, а ми аж потому? Не дали нам борше знати, що край той створений; а хто на нас буде робив, як вас ту не стане? Так нам пани говорили і нас не пускали; теперь будем у Канадї зразу бідовали. І дають нам тїї фарми, але що нам з того? — на них ліса, сіна досить і тиж води много. Треба ліси корчувати, води поспускати, а при тім ще і на хліб йти собі заробляти. Так день за днем, рік за роком мусиш ту бідити, заким тобі твоя фарма буде хліб родити. Обглодже ти тлунокъ плечі, ноги черевики, з тої біди і гризоти не можеш робити. Ви Русини канадийскі надїї не тратьте, но беріть ся до роботи, за краем не плачте. І в тугу ся не вдаваймо і тиж не гризїм ся, тілько щиро до роботи завсїгди берім ся. І поволи доробитесь і щасте знайдете, я вам щиру правду пишу — видїтѣ будете. І Господь нам допоможе як будем робити, будем мати з чого жити, не будем бідити. За науку і просьвіту у Канадї дбаймо, рускі книжки і ґазети завсїгди читаймо. Свої рідненької мови ту ся не цураймо, а при тім ще і чужої теж ся научаймо. Ми Русини канадийскі, ми з руского ложа, що ми хочем учинити, допоможи Боже. Будуть люде завидіти рускій нашій доли, як ми тую гірку біду побідим поволи. О Господи, ти наш Боже, а ми твої діти, допоможи, щоб в Канадї довго не бідити. О Господи, ти наш Боже, а ми твої люде, все до Бога удаваймось, то добре н м буде. Час вже братя пробудитись із твердого ложа і на ново Русь розвити допоможи Боже. Не сьмійте ся милі братя, що сей верш складаю, а як схочете то ще вам колись засьпіваю.

Василь Капій.

СПРАВЫ „Р. Н. СОЮЗА.“

Хотячи приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касіера:

Alex Shlanta,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

D. D. Pyrcz,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Хто бы бувъ покривдженый вôдъ котрого зъ урядниковъ »Союза«, нехай пише до предсѣдателя:
REV. A. BONCHEVSKY, 10 May str.
Ansonia, Conn.

Въ мѣсяцю Августѣ б. р. приступили до „Р. Н. Союза“ слѣдуючй новй члены:

	Число въ гол.книзѣ:
YONKERS, N. Y.	
Лѣґа Кондратъ	1094
Баюсъ Теодоръ	1710
PITTSBURG, PA.	
Гончарикъ Микола	1711
Ґалянка Михаилъ	1736
Котляръ Теодоръ	1736
Гаврила Петро	1742
Уканичъ Андрей	1742
SHAMOKIN, PA.	
Лизовскій Иванъ	2214
Татусько Теодозій	2214
Демчакъ Анна	2215
„ Зофія	2215
MAYFIELD, PA.	
Андрашь Урбанъ	2216
NORTHAMPTON, PA.	
Цапъ Михаилъ	2217
Цапъ Иванъ	2217
Карафа Анна	2217
Карафа Иванъ	2218

(Дальше буде.)

Квитъ.

Симъ потверджаю, що вôдобраламъ $300.00 (три сто) доларôвъ зъ касы »Р. Н. Союза«, яко посмертне по моимъ мужу бл. п. Войцеху Радзяку. За скору выплату складаю выдѣлови »Р. Н. Союза«, сердечну подяку.

Shamokin, Pa July 15, 1901.

Анна Радзякъ.

Свѣдки: Алексій Шаршонь, Теодоръ Федько.

Квитъ

на $300.00 (словомъ тристо доларôвъ) котрй я одержавъ зъ касы »Р. Н. Союза« яко посмертнэ по моѣй женѣ бл. п. Антонѣна Вислоцка. За такъ скору выплату складаю сердечну подяку выдѣлови »Р. Н. Союза«.

Shamokin, Pa. August 24th, 1901.

Димитрій Вислоцкій.

Свѣдки: Максимъ Пелякъ, О. Ив. Констанкевичъ, Иванъ Ґлова.

Безъ вступного до „Р. Н. Союза“ буде приниматись членôвъ въ мѣсяцю Октобру с. р.

Д. Пирчъ,
секретарь

НОВИНКИ.

— **Памятайте на „Руско-Народный Домъ Емиграційный въ Америцѣ“ и высылайте жертвы до касіера пôдъ адресою:** Mr. Lazor Syrotiak, 42 Washington st., Yonkers, N. Y., **а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою:** Mr. K. Kirczov, 140 Essex Str., Jersey City, N. J.

— **Впавъ** до шуту и бувъ засыпаный коломомъ Спиридіонъ Перегримъ, родомъ зо Снѣтницѣ (Галичина). Стало ся се на Клондайкъ коло Олифанту, Па. дня 5. с. м. Покôйный бувъ въ шутѣ больше якъ 20 минутъ, а коли стямили ся нарештѣ, заштанували бреху и вытягнули его — вже не живъ. С. П. не належавъ до жадної орґанізації.

— **Котелъ** на корабли „City of Trenton“ експльодувавъ коло Филаделфіи, Па. и забивъ 30 людей а 17 покалѣчивъ.

— **П-на Галя Констанкевичъ,** дочка о. Ив. Констанкевича зъ Шамокинъ, Па. выѣхала 9-го с. м. на студіи до музичнои консерваторіи въ Бостонѣ, Масс. Є се найславнѣйша музична консерваторія въ Америцѣ. П. Г. К. посѣдае незвычайный музыкальный талантъ, котрый при добрôмъ выпкоеню може зробити еѣ первoрядною пяністкою.

— **Нôчною** порою зъ 4. на 5. с. м. знову задержано и обрабовано оденъ поѣздъ (трейнъ) коло Texarkana, Ark. Урядники желѣзничй не хотять выявити кôлько грошей забрали рабôвники зъ розсадженои динамітомъ касы, але всѣ догадують ся, що мусѣла тамъ бути значна сума. За злочинцями слѣдять.

— **Люде** зъ околиць мѣста Лосъ Енджелосъ, Кал. бачили дня 26. м. м. величезный, спадаючій зъ неба метеоръ. Єго обемъ мае мати найменше 1000 квад. стôпъ, а коли упавъ на землю, розлягъ ся такій гукъ, що було чути 30 миль довкруги. Мѣсця, де упавъ метеоръ, не знае нѣхто и теперь сотки людей глядае за нимъ. Хто его найде, достане немалу нагороду, бо метеора такои величины не мають ще ученй въ своимъ посѣданю.

— **Здитинѣли** на старй лѣта Г. Тотенъ и его жена Анна. Жили они зъ собою въ Urisville, О. 51 лѣтъ, ихъ найстарша дитина мае 48 лѣтъ, а имъ щось стрѣлило до головы и — подали просьбу о розводъ.

— **Сего** року сильно зародили помаранчѣ (оренджи) и цитрины (лімонъ) въ Каліфорніи, бо збôръ ихъ майже повтора разъ бôльшій якъ минувшого року.

— **Кс. Мардиросевича,** б. директора вôрменьского банку »Piusmons« у Львовѣ, засуджено за дефравдацію 300 тысячь коронъ на 8 мѣсяцѣвъ вязницѣ. Бѣдного хлопа, котрый украде зъ паньского шпихлѣра корецъ збôжа, щобы погодувати голоднй дѣти, певно засуджено бы на рôкъ арешту...

— **Всѣхъ** католикôвъ въ Росіи (якъ выказуе послѣдный цензусъ) жіе 11 міліонôвъ 691 тысячь 100, а католицкихъ попôвъ 4,467. Всѣ они майже суть Литовцями або Поляками.

— **Кôлька** тысячь доларôвъ въ банкнотахъ найшли хлопцѣ за мѣстомъ Омага, Небр., коли тамъ забавляли ся въ однôмъ ровѣ. Догадують ся, що тй грошѣ належать до желѣзничои компаніи, котру обôкрали передъ трома роками.

— **Въ** St. Louis лѣкарь Knapp покинувъ родину, щобы ходити коло прокаженого Хинця и студіювати сю страшну слабôсть.

— **Панъ**-американьску выставу въ Buffalo, N. Y. оглянуло до теперь до 5 міліонôвъ людей. Є надія, що до часу замкненя выставы, еи дирекція буде въ можности розпродати ще 6 міліонôвъ білетôвъ вступу.

— **Положенє** въ Индіяхъ (Азія) полѣпшилось, але помимо сего, є тамъ все ще пôвъ міліона людей, котрыхъ треба »зъ рукъ« кормити, бо инакше померли бы зъ голоду.

— **Руску** парохію въ Lansford, Pa. обнявъ о. Яцковичъ зъ St. Clair, Pa. О. Медвецкій перенѣсъ ся до McKeesport, Pa.

Зачарована скрипка.

П. Сокольской зъ Филаделфіи, Па. донесли урядово, що еи сынъ Григорій, воякъ 66 п. пѣхоты, котрый стоить теперь въ Гонолюлю, вôдобравъ собѣ жите. Товаришѣ покôйного доносять при тôй нагодѣ, немовь бы се стало ся черезъ скрипку, зъ якою вяже ся дивна исторія. Сынъ Сокольской купивъ ту скрипку вôдъ якогось Кавфмана, также вояка 66. п. п., котрый вôдобравъ собѣ жите. Годинникаръ Горефъ, котрый часто заходивъ до касарнѣ и гравъ на тôй скрипцѣ, также погибъ смертію самоубійника, а на послѣдокъ така сама доля стрѣтила и сына Сокольской. Зъ того заключають, що ся скрипка зачарована.

— **Становище** вôдвѣчального редактора не є безъ клопотôвъ, про що свѣдчить пригода п. Вількірса, котрый въ однôмъ зъ мѣстъ въ Ирляндіи заложивъ часопись. Въ першôмъ числѣ п. В. виступивъ проти шулернѣ, до якои заглядало кôлька особъ недоброи славы. Другого дня п. В. одержавъ листъ, въ котрôмъ загрожено ему порціею бучкôвъ, коли ще разъ зачепить шулерню. У вôдповѣдь на погрозу панъ редакторъ написавъ огнисту статю, въ якôй ще острѣйше выступивъ проти грачѣвъ. Заповѣджена грозьба здѣйснила ся. Слѣдуючого дня, коли п. редакторъ зъ ножичками въ руцѣ сидѣвъ при столѣ, обложеный копицями ґазетъ, вôдхилили ся зъ лоскотомъ дверѣ и въ редакціи появивъ ся барчистый хлопъ зъ палкою въ рукахъ. »Де редакторъ« — крикнувъ. »Выйшовъ« — вôдповѣвъ панъ Вількірсъ — »але поверне за хвилю. Сядьте и читайте для розрывки ґазеты«. Страшный гôсть усѣвъ, заложивъ ноги, палку поставивъ коло себе и почавъ читати. Тымчасомъ редакторъ выйшовъ немовъ за орудкою. Въ сѣнехъ вôнъ стрѣтивъ иншого добродѣя также зъ довгимъ костуромъ; видко, що статя дôткнуля не одного грача. »Де е редакторъ« — спытавъ прибувшій п. Вількірса. — »Чи е въ бюрѣ«. »А, такъ, — сидить и читае ґазеты« — вôдповѣвъ наляканый редакторъ. Гôсть скочивъ до дверей, вôдчинивъ ихъ и прямо кинувъ ся на попередного гостя. Настала страшна бійка, середъ котрои оба грачѣ выбѣгли до сѣней и поточили ся комôть головою сходами въ долину — де заопѣкувала ся ними поліція.

— **Одна** анґлійска ґазета выслала 12 робôтниковъ до Сполученыхъ Державъ для студіованя рôжныхъ ремеселъ. Оденъ зъ сихъ робôтниковъ каже такъ: »Що разъ бôльше переконуемъ ся, що матеріяльне положене анґлійского робôтника е майже таке саме якъ американьского. Вправдѣ американьскій робôтникъ бере бôльшу заплату за свою працю якъ анґлійскій, але за те жите въ Анґліи е далеко тапше якъ тутъ. Въ виду сего не дивно, що многи анґлійскй робôтники побувши якійсь часъ въ Сполученыхъ Державахъ вертають назадъ до краю«.

— **Въ** стейтѣ Ню Джерзи мешкае 1,883,669 людей. Майже четверту часть сего числа становлять люде що родились поза Сполуч. Державами.

Пригода на маневрахъ въ Галичинѣ.

Межи Бережанами а Зборовомъ въ селѣ Конюхахъ вправляе ся въ стрѣляню острыми насоями польна артилерія. При такихъ вправахъ бувае часто, що куля выстрѣлена з пушки впаде на землю и не експльодуе. Хтось може опôсля найти таку кулю та майструвати щось коло неи, а тодѣ може она выбухнути и наробити страшного нещастя. Длятого команда поля вправъ посилае патрулю, щобы вышукувала такй кулѣ и забрала ихъ. Кулѣ тй вôдсылають опôсля до арсеналу, де ихъ зъ великою осторожностію розбирають и выймають зъ нихъ порохъ. Отже оденъ такій ґранатъ взяли ся розбирати два пôдофіцирѣ 33 го полку дивізійнои артилеріи, що стоить залогою въ Станиславовѣ. Говорять, що коли они вже выбрали були зъ ґраната майже весь порохъ, хотѣли ту дрôбку, яка ще въ нѣмъ була лишила ся, запалити и въ тôй цѣли кинули до середины жарѣючій вуголь. Наставъ страшенный выбухъ; ґранатъ розсадило зъ нечуваною силою. Обохъ неосторожныхъ пôдофіцирôвъ убило на мѣсци, а крôмъ того поранило ще шѣстьохъ рядовыхъ артилеристôвъ. Тяжко раненыхъ привезено онодѣ до шпиталю въ Бережанахъ; они мають ся вже лѣпше и житю ихъ не грозить небезпечнôсть.

— **Мешканцѣ** мѣста Ню Йоркъ споживають денно міліонъ квартъ молока. Молоко се приходить неразъ зъ вôддаленя 350 миль.

— **Матки** пчôлъ продае оденъ Американецъ въ Ню Йорку и розсылае ихъ по цѣлôмъ свѣтѣ почтою въ маленькихъ клѣточкахъ. Сего року продавъ вôнъ ихъ понадъ 3.000.

— **Польоване** на жабы вôдбуваесь въ 15 стейтахъ Сполуч. Державъ. Щорôчно убивають Американцѣ около 2 міліоны жабъ и роблять зъ нихъ дуже смачну потраву.

— **Спростоване.** Вѣсть, будь то бы о. Т. Штейфанъ зъ Bayonne, N. J. перенѣсъ ся до Lansford, Pa., показалась неправдивою, що от семъ простуемо. Ред.

— **Братство** св. Иліи Пророка въ Scranton, Pa. вôдбуло свôй рôчный мітинґъ дня 25 го августа, на котрôмъ выбрано новый урядъ и пересмотрено всѣ книги. Рахунки знайдено въ якъ найлѣпшимъ порядку.

Квитъ и подяка.

Elmira Heights, N. Y., Aug. 30, 1901.

До заряду школ. фонду.

Сердечно дякую вамъ за дарунокъ для моего сына въ сумѣ $50.00 яко запомогу зъ шкôльного фонду. Дай Боже, щобы мôй сынъ мôгъ вывчитись на Mechanical Engineer и вôдплатити ся рускому народови не $50.00, але чимсь бôльшимъ. Такъ само складаю подяку нашôй громадѣ Елмайрскôй, котра перша на ту цѣль зложила, и всѣмъ оо. духовнымъ за ихъ труды, котрй самй складали и честныхъ людей притягали. И дякую всѣмъ Русинамъ, котрй на фондъ складали и дай Боже, щобы на тôмъ не перестали.

Зъ почтеніемъ зôстаемъ

Алексій Курила, отець.
Михаилъ Курила, сынъ.

Дещо з історії
российскої православної місиї в Америці.

IV.

From "Public Opinion" of San Francisco, June 8, 1889.

The Russian Brothel.

Judging from the facts that have come to light concerning the Russian Church in this city, it is rather more than a pity that the fire which gutted the structure on Powell Street last week was not allowed to obliterate the entire edifice. It seems to be settled that the fire was the work of an incendiary, the object being to destroy certain books and records intended for use against criminals in high places, and that the murder of Bishop Vlademir was likewise contemplated. These facts were stated on the day after the fire by a man named Gopchevich who was murderously assaulted.

The Russian Church was established here about the time of the purchase of Alaska by the United States. At first its membership was mainly Greeks, but they have been driven out by Russians and Alaskans. The present Bishop Vlademir is the third high church dignitary who has been at the head of the society. Both his pridecessors were murdered; Arch-Priest Kedrolevanski in 1878, and his successor, Bishop Nestor, a few years later. The murders, it is confidently believed, were committed by the directors of the society, who had misappropriated its funds and turned the church into a brothel.

The priests appear to have been a lecherous lot: — gamblers, thieves, drunkards, and fathers of illegitimate children. People who profess to know assert that Bishop Vlademir's life is in danger. They say that he recently expelled from the church a man who was suspected of an attempt to poison him, and that he abandoned a contemplated trip to Alaska because he discovered that the same man would be aboard the ship he had selected for the voyage.

Out of all rumor and scandal it is difficult to select the truth, but these facts seem to stand undisputed: That the Russian Church in San Francisco is little else, but a detective agency, and that while the clergy pretend to be devoting their time to the saving of souls, they are acting as spies for the home government, that the priests are ambitions, and live riotously upon the funds contributed by their ignorant dupes and the Russian government; that they quarrel among themselves, and do not hesitate at murder or arson when either is necessary to success or revenge.

The Russo-Greek Church in San Francisco is, in fact, about what the Church of Rome was when Martin Luther visited that city in the sixtheenth century.

. . . .

The Russo-Greek Church was destroyed, because the Russian God would not allow the papier mache Christ to be exhibited in a building which was built by the Jew Livingstone. The God of the Romanoff is most mighty and vengeful, and the Cossacks have to suffer the consequence. But the Rothschilds are rich, and will help the poor Czar, who is High Priest and Emperor at the same time, out of his trouble, and Louis Gloss, first deacon of the boarded and capped dynamitic church, will gladly advance the money to rebuild the tabernacle where bishop, priest, chorister and cook all sleep together in harmony, under the canopy of the only half Christian Church.

. . . .

Vlademir, the Russian bishop on this coast, is no worse than were his predecessors, most of whom were common drunkards and fornicators, and one of whom jumped overboard while drunk, from an Oregon steamer, and was happily drowned, while his successor died of morphine in city prison.

But, what can any one expect of Russia, even in this twenthieth — almost — century?

Российский непотрібний дім.

Судячи після фактів, що вийшли на яв дотично российскої церкви в тім місті, се єсть більше, як жаль, що огневи, котрий знищив послідного тиждня будинок на Powell Str., не позволено до тла знести всї до него належні забудованя. Се майже доцевнено, що огонь був ділом підпаляча, в намірі знищити певні книги і протоколи призначені для ужитку против злочинців на високих місцях, тай що убийство епіскопа Володимира теж було в пляні. Сі факти стверджено в день по огневи чоловіком на імя Ґопчевичем, котрого нападено в намірі убійства.

Российску церков засновано тут більше-менче в часї покупки Аляски Сполученими Державами. Зразу єї членами були головно Греки, та їх відігнали Росияне і Аляскинці. Теперішний епіскоп Володимир єсть третим з ряду церковним достойником, що стоїть на чолї товариства. Оба його попередники були помордовані; протоєрей Кедролеваньский в 1878, а єго наслідник, єпископ Нестор, кілька літ пізнійше. Убійства, так розказують собі в тайні, були сповнені директорами товариства, котрі фондами того-ж зле розпоряджували, а церков перемінили на публичний дім.

Попи, як показує ся, були розпустники: грачі, злодії, піяки і батьки неправого ложа дітей. Люде, котрі кажуть, що знають що діє ся, твердять, що жите епископа Володимира єсть в небеспеченьстві. Они кажуть, що він недавно вигнав з церкви чоловіка, котрого підозрівано о намір отроєня його, і що залишив намірену подорож до Аляски, бо відкрив, що той сам чоловік буде на тім корабли, котрий він вибрав для своєї подорожи.

Зі всїх поговорів і скандалів трудно вибрати правду, та отеї факти, здаесь, суть зовсїм певні: Що российска церков в Сан Франциско єсть нічо більше, як лиш тайна поліційна аґентура, та що священники на позір тілько посьвящають свій час спасеню душ, а по правді суть шпіонами свого уряду, що попи суть честилюбиві, та живуть розпустно з фондів, які достарчують їм темні жертви обманювані ними і российский уряд; що они гризуть ся між собою, і не лякають ся морду або підпалу, коли се потрібно до удачі або пімсти.

Российско-грецка церков в Сан Франциско, есть дійсно майже тим, чим була церков в Римі тогди, коли Мартин Лютер звидів се місто в шіснайцятім віку.

. . . .

Российско-грецка церков зістала знищена, бо российский Бог не хотів, щоб склееного Христа виставлювано в будинку збудованим жидом Лівінґстоном. Бог Романових есть могучий та мстивий, а козаки мусять зносити наслідки. Але Ротшильди богаті, і поможуть в клопоті бідному цареви, котрий есть рівночасно архипастирем і імператором, а Луї Ґлос, перший діякон збитої з дощок і вкритої динамітом церкви, радо дасть гроші на відбудоване съвятині, де епіскоп, сьвященник, дяк і кухар сплять разом в единьстві, під покровом лиш на пів християньскої церкви.

. . . .

Володимир, российский епископ на тім побережу не есть гірший, як його попередники, котрі по більшій части були звичайними піяками і прелюбодіями, та з котрих оден скочив пяний з корабля ореґоньского і щасливо втопив ся, а його наслідник вмер з морфіни в мійскій вязници.

Але, чого можна сподіватись від Росиї, навить в тім — майже — двайцятім столїтю?

Руско-американьска народна пѣсня.

XXIV.

Не е так никому, як младоѣ невесце,
Муж їй в Америці, она робит цо хце.
Муж їй в Америці робит на таляри,
А она купуе паробкам сиґари.
Як їй пішле пятку — то си сидит в хладку,
Пішле їй стивочку — то пие въ шиночку.

Записавъ В. Гришко, Olyphant, Pa.

Руско-американьскй рыбы.

Менша рыба: — Щожь тамъ містеръ Крикуновичь, якъ иде бизнесъ?

Бôльша рыба: — Зле, містеръ Брехуновичь, дуже зле! Нынѣ лишь два слимаки удало ся менѣ зъѣсти, а зафундувати, то вже нѣхто не хоче, хоть гинь.

Менша рыба: — Очевидно, що всѣ вже васъ мусять добре знати и зъ великои почести — обходять зъ далека.

ВСЯЧИНА.

Польоване на струсї.*)

Араби дуже люблять полювати на струсів, не лиш задля цїни їх піря, але і для власного вдоволеня. Заким виберуть ся на таке польоване приготовлюють до него конї через 7 до 8 днів. За той час не дають їм їсти соломи нї трави лиш кормлять самим ячменем. Води не дають коням лиш раз па день і то вечер, коли їх також миють. Кромі сего вправляють їх щоденно в скорім біганю, щоби були спосібні догонити так доброго втїкача як струсь. По 7 до 8 днях кінь тратить живіть, але за се грудь его стає свобіднїйша і кінь спосібнїйший до знесеня хочби як великого труду.

Навить сїдло на коня і взагалї упряж беруть на польоване що найлегчу, щоби се коневи не перескаджало в бігу. Найвідповіднїйшим для польованя на струсї є час дуже горячий; чим більше горячо тим менче струсь спосібний до оборони та утечі. Араби кажуть, що найлїпший час на таке польоване є тогди, коли тїнь чоловіка стоячого просто не більша як підошва людскої ноги.

Кождий з полюючих має при собі слугу, що везе на верблюдї 4 міхи з козячої шкіри наповнені водою, ячмінь для коня, пшеничну муку для їздця, дактилї, котел для вареня страви і всїлякі знаряди потрібні до можливої направи упряжи. Їздцї мають на собі звичайно лиш льняну камизельку і короткі штани, уши і шию закривають легкою материєю зіпнятою під бородою: на ногах мають лиш підошви привязані до стопи і легонькі холяви (також з материї) понизше колін. Збруї жадної з собою не беруть кромі 5 до 6 стіп довгої палки з дикого оливного дерева, закінченої грубим, тяжким ґудзом.

Виходять на польоване ранком. По двох-трех днях дороги, коли вже суть близько місця, где находять ся струсї, а навить можна бачити їх сьлїди — стають і розкладають ся обозом. Сьлїдуючого дня два розумні невільники, майже цїлком голі, ідуть на звіди; кождий з них несе козячу шкіру і троха хлїба; ідуть так довго доки не надибають струсів, що находять ся звичайно на підвисшених місцях. Побачивши птахи, оден невільник кладесь на землю і сьлїдить за кождим їх рухом, другий вертає, щоби повідомити оставших в обозї. Струсї ходять громадно нераз і по 60 штук разом, але в часї парованя ся дїлять ся на малі купки складаючі ся з трех до чотирох пар.

Їздцї, ведені невільником, посувають ся звільна в сторону птахів; чим близше підходять, тим осторожнїйше ступають, а наколи зближають ся до посьлїдного горбка, що закриває їх перед зором тих-же, злазять з коней, і тогди два з них сунуть ся на животах, щоби довідатись, чи струсї все ще там суть. Єсли так, то дають коням троха води, всї річи оставляють, а самі всїдають на конї взявши кождий з собою шкіряний міх з водою. За ними ідуть слуги і верблюди, несучи лиш трохи води і зерна.

Пізнавши позицию струсів, їздцї укладають пляни; они дїлять ся і окружають птахів але так, щоб тії-ж їх не бачили. Коли вже їздцї заняли свої місця, виїздять слуги з своїх криївок; струсї утїкають впрост на їздців, котрі з початку не роблять нїчого лиш наганяють їх назад до середини, через що сила струсїв вичерпуєсь, бо они змушені враз-враз в коло бігати.

Побачивши, що птахи помучились, їздцї кидають ся на них і стадо розбігаесь; потомлені сотворіня розпускають крила, а їздцї певні добичі, вибирають кождий собі одного, доганяють їх і забивають ударом палки по голові. Коли птах впаде на землю, їздець зіскакує з коня і відтинає єму голову, вважаючи притім, щоби бризґаюча кров не змачала піря. Самець, коли кінчить житє, видає голосні стони, самиця гине не видаючи жадного голосу.

Струсїй жолудок війшов в пословицю — і не дармо. Природною поживою струся є ярина, збіже, в виду чого птах сей є найнебеспечнїйшим неприятелем для африканьского фармера. Але апетит струся є так добрий, що він поликає нераз обрізки шкіри, старі гвоздї, кусники бляхи, ґузики, ключі, гроші, камінцї — словом не гордить нїчим. Не треба однак думати, щоби він сї річи міг стравити, та ними живив ся; він поликає їх тому, бо они, будучи твердими, помагають єго жолудкови змолоти і приготовити до стравленя єго звичайну поживу. Подібно роблять і наші домашні птицї, коли поликають пісок і такі инчі річи.

*) Струсь, се дуже великий птах (високий 6 стіп). Він не лїтає, лиш бігає і то дуже скоро. Має на ногах лиш по два пальцї Має піре чорне, але кінцї крил і хвоста білї. Піре се уживають до окраси жіночих капелюхів та других річий і є оно дуже дороге.

Просьба

до всѣхъ Братей Русиновъ и Славянъ, о ласкавый даръ, на маючу ся построити нову церковь изъ твердого матеріяла въ Устью русскомъ (на Лемкахъ въ Галичинѣ). Прибѣгнути къ сей умилительной просьбѣ, поводуютъ тіи обстоятельства: 1. Устье русске есть осередкомъ Лемковщины, той подбескидской стороны, изъ котрой найбольше нашихъ Русиновъ-Лемковъ въ Америку выемигровало. 2. Въ томъ селѣ при церкви тамошней, дуже старой и малой, отбываются рокъ-рочно два отпуста. 3. Суть призволены ярмарки. 4. Есть тамъ почта, постерунокъ жандармеріи, и неодолгій часъ прибуде стація желѣзницѣ и пр. Тое все наведенное, каждого наглядно переконуе, що въ такой мѣсцевости, где есть большій приплывъ чужосторонныхъ людей, доконче потребна есть и красна церковь, яко оплотъ, для поддержаня народности русской, и вѣры нашой святой по восточному обряду.

Изволъте Братья Русины, своимъ щедрымъ подаяніемъ, сему богоугодному и патріотическому дѣлу, прійти въ помочь, а устроите собѣ памятникъ въ благодареніе Богу небесному, за всѣ Его добродѣйства. Доброохотнй пожертвованя, най изволять Братья Родимцѣ, вручати въ каждомъ плейзѣ на ту установленому безплатному колектору або впростъ на мою адресу. Благодарячи вже напередъ щедрыхъ дателѣвъ русскимъ словомъ »Спаси Богъ« — остаюсь съ сердечнымъ поздоровленіемъ для всѣхъ.

REV. TH. OBUSHKEVICH
Russian Cath. priest,
P. O. Box 4.
MAYFIELD, Pa., Lack'a Co.

Въ редакціи „Свободы" можна купити слѣдуючи книжки:

	цнт.
Рускій букварь	5
Читанка для II. клясы	30
Читанка для III. клясы	40
Читанка для IV. клясы	50
Библія мала	30
Библія велика	50
Руско-англійскій провôдникъ	50
Маруся, оповѣданє	25
Коли ще звѣрѣ говорили	40
Лисъ Микита	50
Нашй звѣрята	10
Робінзон Крузо	25
Народнй казки ч. I.	25
Народнй казки ч. II.	25
Рускій спѣваникъ	40
Новомодный спѣваникъ	15
Молитвенникъ для дѣтей	10
Народный рускій молитвенникъ	30
Народный руск. молит. (лѣпша оправа)	40
Пѣснословець	45
Молитвенникъ	$1.20
Молитвенникъ (лѣпша оправа)	1.60
Хвалите Господа	1.20
Хвалите Господа (лѣпша оправа)	1 80
Образки для дѣтей за оденъ	1 ц.

Хто замовляє повызшй книжки мусить прислати заразомъ и грошѣ. Безъ грошей нѣкому книжокъ не высылаемо.

